

Metodika

Úroveň čtenáře	4. úroveň – objevitel
Časový odhad	Lekce - 40 min Sebehodnocení – 5 minut
Forma aktivity	Individuální a částečně skupinová
Cílová dovednost	Zpracování informací z uměleckého textu a zobecňování charakteristických rysů a motivů renezanční literatury
Popis dovednosti	<p>Žák se umí soustředit po celou dobu čtení a práce se složitějším a delším textem. Už před čtením předvídá z klíčových slov, jak se text bude vyvíjet, přemýšlí o různých možnostech.</p> <p>Žák si všímá použitého jazyka: jaké prostředky autor používá pro charakteristiku postav, místa, děje; dle zadaných kritérií je vyhledá a popíše.</p> <p>Žák dle zadaných kritérií vyhledává v textu potřebné informace.</p> <p>Žák identifikuje druhy a žánry textu, vzájemně je porovnává s ohledem na jejich účel, nachází souvislost mezi texty, využívá k tomu i informační technologie.</p>
Pomůcky	Pracovní list
Použité metody a strategie	Předvídání z klíčových slov Analýza postavy Porovnání zkušenosti a informací z vlastní četby s jiným informačním zdrojem, zobecňování.
Využití pro ročník	1. ročník SŠ
Předmět	Český jazyk a literatura
Téma	G. Boccaccio: Dekameron
Klíčová slova	Analýza postavy, téma a motivy literárního díla

Evokace (5 minut)

Učitel rozdává žákům pracovní list č. 1 a žáci mají za úkol předvídat ze 4 klíčových slov obsah textu, který budou číst (úkol 1). Předvídání svého děje mohou napsat ve větách nebo ztvárnit graficky či heslovitě. Podmínkou je začlenit do svého příběhu všechna klíčová slova. Svě predikace před čtením sdílejí se spolužáky/učitelem. Zde záleží na učiteli, jak práci pojme, zda řízený rozhovor s žáky nebo práci v menších skupinách.

Uvědomění (30 minut)

Žáci si poté přečtou celý text novely v pracovním listě č. 1 a porovnájí přečtený příběh s vlastním předpověděným příběhem. V navazujícím řízeném rozhovoru pak svá porovnání společně sdílejí.

Žáci pokračují v práci s textem vypracováním analýzy postav s pomocí grafického organizéru ve formě terče (úkol č. 2). Každý žák si vybere kteroukoliv postavu z příběhu a dle návodných otázek zapisuje, co postava dělá, co si myslí nebo říká, co si o ní myslí ostatní, jak se změní. Učitel žáky ujistí, že si lze opravdu vybrat kteroukoliv postavu z příběhu. Postava sama nic říkat v textu nemusí, ale žáci na základě kontextu mohou vyvodit, co by tak říkat mohla či co by si mohla myslet. Záleží tedy na žácích a jejich dovednosti číst mezi řádky, ale důležitá je v této části motivace učitele. Žáci mají někdy tendenci tento úkol odmítat/neřešit (*nevědí, co tam mají napsat, nevědí, co si postava může myslet*), a proto je nutné tento úkol učitelem namodelovat: *Podkoní si může myslet: Bože, jak mám tu královnu rád. Může si říkat: Králi, počkej, já tě přelstím.* V modelaci může postupovat po jednotlivých úkolech. Dalším důležitým bodem v terči je konflikt. Každá postava prožívá svůj vnitřní konflikt (tzv. „*se pere*“ sama se sebou), a vnější konflikt (*s okolím*). Např.: *Podkoní má strach, že bude prozrazen, ale láska je silnější než jeho strach* (vnitřní konflikt); *bojuje s králem, zda se prozradí, či ne* (vnější konflikt). Učitel klade důraz, aby žáci vše psali ve větách, nikoliv v heslech: pomáhá to k vyjadřování myšlenek.

Po vyplnění terče následuje sdílení se spolužáky, např. ve dvojicích nebo skupinách. Je možné, že každý má jinou postavu nebo každý může na základě své vlastní zkušenosti z četby stejnou postavu vidět jinak. Tato fáze je důležitá pro uvědomění si, že při četbě je důležité přemýšlet a formulovat myšlenky.

Při plnění dalších úkolů na pracovním listě učitel sleduje odpovědi žáků, výsledky mohou společně sdílet ve třídě nebo ve skupinách.

Řešení úkolu č. 3:

„Láska i hory přenáší“, pro lásku lze i riskovat.

erotické, láska ke krásné ženě, chtíč, lest, důvtip podkoního, králova moudrost

moudrý král, krásná žena = objekt touhy; důvtipný mladý muž

vyšší vrstva (král, královna) a i nižší vrstva (poddaný/služebník - podkoní)

Reflexe (5 minut)

Žáci si na závěr přečtou v pracovním listě text o renezanční literatuře a barevně si v něm vyznačí obecné informace, které získali zkušeností z četby. Např. renezanční literatura řeší milostná témata. Na závěr své zkušenosti společně shrnou.

Sebehodnocení

Tabulka sebe/hodnocení (uvedená v pracovním listě) umožňuje žákovi a učiteli ohodnotit zvládnutí konkrétní dovednosti na základě výkonu žáka. Sebe/hodnocení provádí žák samostatně nebo dle možností žáci navzájem po skončení aktivity, učitel pomáhá vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí, aby se žáci dokázali ohodnotit, např. pomocí otázek reflektujících proběhnuvší aktivitu nebo na jejich pracích ukazuje konkrétní projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu.

Použité metody

Předvídání z klíčových slov

Úkolem žáků je ze slov, která jsou jim nabídnuta, odhadnout obsah textu, který budou číst. Popřípadě mohou jeho část napsat, přičemž jsou učitelem upozorněni, že sice mají za úkol použít ve svém textu všechna klíčová slova, ale pořadí slov může být libovolné. Doporučený počet klíčových slov je 4–5. Nabídnutá slova by se měla v textu vždy objevit.

Grafický organizér

Grafické organizéry pomáhají žákům zaznamenávat četbu a jsou pro ně atraktivní. Učitel může využívat jednotné organizéry nebo nechat žáky vymýšlet vlastní. Grafické organizéry poskytují žákům oporu při vzájemném sdílení a pomáhají jim vlastními slovy formulovat zápis a podstatné informace z textu.

K vytváření grafických organizérů slouží například zdarma dostupný nástroj www.canva.com.

Úskalí

Do terčíku lze napsat čtenářovu parafrázi myšlenek postavy, lze ztvárnit ve 3. osobě i v přímé řeči. Např. Postava si myslí: „Chci být volná!“ Lidé o ní říkají: „Je potvora.“ V tomto úseku lze procvičit zapisování přímé řeči dle pravopisných pravidel. Lze na tom vysvětlit a procvičit neznačenou přímou řeč, např. Podkoní přemýšlí o své lásce: Ach, jak se mi královna líbí! Nebo naopak Ach, královna se mi moc líbí! myslí si podkoní.

Odkazy, zdroje

G. Boccaccio: Dekameron: Den třetí příběh druhý. Dostupné z:

<http://www.pdfknihy.maxzone.eu/books/jine/Boccaccio-Dekameron.pdf>

Nová literatura 1 pro SŠ. Brno: Didaktis, 2018, s. 77, 83.

Pracovní list 1 – Text

Agilulf, král Longobardů, si zvolil, jak učinili i jeho předchůdci, za své vladařské sídlo lombardské město Pavii, když si předtím vzal za ženu Teodelindu, vdovu po králi Antarikovi, jenž byl rovněž lombardským králem; Teodelinda byla překrásná paní, moudrá a velmi počestná, leč převelice málo zkušená ve věcech milostných. Díky ctnostem a důvtipu krále Agilulfa se záležitostí Longobardů dařilo a byly v pokoji, ale tu se stalo, že se do svrchu řečené královny zamiloval její podkoní, člověk převelice nízkého původu, pokud se týče rodu, nicméně jinak ducha mnohem ušlechtilejšího, než by se dalo čekat od tak nízkého zaměstnání; měl postavu krásnou a velikou jako sám král a zamiloval se do královny bezměrně. Protože mu však jeho nízký stav neodňal možnost poznat, že tato láska nemá žádné vyhlídky, byl tak chytrý, že ji žádnému neodhalil, ba neodvážil se jí dát najevo očima ani jí samé. A třebaže žil bez jakékoliv naděje, že se jí někdy bude moci zalíbit, přece jen se sání před sebou holedbal, jak vysoko povznesl své myšlenky, a protože hořel milostným ohněm, vykonával snaživě všechno, o čem soudil, že bude královně milé, ba předstihoval v tom všechny své druhy. Tak se stávalo (když si královna měla vyjet na koni), že jela raději na oři, kterého opatroval on, než na nějakém jiném, a podkoní, když se toto přihodilo, považoval to za největší projev milosti; nikdy se mu ani nechtělo odstoupit od třmene, neboť se cítil blaženým, když se dotkl třeba jen jejích šatů.

Dosti často se však přichází a my toho býváme svědky, že láska roste tím víc, čím menší má naději. A tak se přihodilo i ubohému podkonímu, že velmi těžce snášel veliké tužby tajené, když mu nepřicházela na pomoc žádná naděje, a ježto se nemohl od své lásky odpoutat, rozhodl se, že zemře. Jak tak ale sám nad sebou rozvažoval, rozhodl se pro takovou smrt, z níž by bylo zřejmé, že zemřel z lásky, kterou choval ke královně, a umínil si též, že se přitom přece jen ještě pokusí o štěstí, aby mohl úplně nebo částečně dosáhnout splnění svých tužeb. Ani ho však nenapadlo promluvit s královnou či napsat jí, že ji miluje, neboť věděl, že by hovořil či psal nadarmo; chtěl se pokusit o to, zda by nemohl pomocí nějakého úskoku s královnou ležet. Nebylo však jiného úskoku či cesty než najít způsob, jak by se mohl vydávat za krále - o němž věděl, že u ní nespává celou noc - a tak se dostat ke královně a vniknout do její komnaty. Pročez - aby zjistil, jak a v jakém úboru k ní přichází král, když k ní chodí, ukryl se několikrát ve veliké síni královského paláce, jež byla mezi komnatou krále a královny - a tak jedné noci uzřel krále, jak vychází ze své komnaty zahalen do velikého pláště, v jedné ruce zažehnutou nevelikou pochodeň a v druhé hůlku, jak jde do královniny komnaty -, kde beze slova jednou nebo dvakrát udeří hůlkou na dveře komnaty, načež je mu neprodleně otevřeno a z ruky je mu odebrána pochodeň. Když tohle uviděl a když viděl rovněž, jak se král vrací, napadlo ho, že si musí počínat zrovna tak: a když si opatřil plášť podobný plášti, který viděl na králi, a pochodeň a hůlku a umyl se nejprve pořádně v parní lázni, aby královnu neurazil hnojný pach či aby si nevšimla úskoku, skryl se s těmito věcmi, jako obvykle činil, ve veliké síni. A když pak seznal, že všichni už spí, a když se mu zdálo, že nadešla vhodná doba buď pro splnění jeho přání, nebo k cestě vstříc vytoužené smrti, vykřesal z kamene a ocele, které si přinesl s sebou, trochu ohně, zažehl

pochodeň, upjal se a zahalil do pláště, načež šel ke dveřím komnaty a dvakrát do nich hůlkou udeřil. Jedna celá rozespálá služebná otevřela komnatu, vzala od něho světlo a skryla je, načež on beze slova vešel za záclonu, odložil plášť a vstoupil do lože, v němž spala královna. Toužebně ji vzal do náručí a děláje, že je rozezlený (neboť věděl, že když je král rozezlený, nechce nic slyšet), poznal královnu několikrát tělesně, aniž přitom on a ona promluvili slovo. A třebaže se mu odchod zdál těžký, přece jen se bál, aby příliš dlouhé prodlévání zde neproměnilo jeho slast v zármutek, zdvihl se, vzal svůj plášť a světlo a mlčky odešel a co nejrychleji se vrátil do své postele.

Sotva se v ní octl, zdvihl se král a vešel do komnaty ke královně, jež se tomu tuze podivila; a protože vstoupil do jejího lože a zvesela ji pozdravil, dodala si královna odvahy, vidouc ho veselého, a řekla: „Ó pane můj, jaké jsou to dnes v noci novosti? Před chvilkou jste ode mne odešel, když jste si se mnou užil radostí víc než obvykle a už jste tu zase? Dávejte pozor na to, co děláte!“ Když král zaslechl tato slova, rázem si domyslí, že někdo, kdo má podobné zvyky a postavu jako on, královnu oklamal, ale protože byl moudrý, hned ho napadlo, že by jí to neměl dát znát, zvláště když viděl, že to nepoznala ani královna, ani někdo jiný - což by mnoho jiných hlupáků neudělalo. Právě naopak by říkali: „Já tady přece nebyl. Kdo to tu byl? Jak se sem dostal? Kdo to sem přišel?“ Bylo by z toho povstalo mnoho věcí, jimiž by byl paní neprávem zarmoutil a byl by ji podnítil toužit, aby měla zase to, čeho už okusila. Věděl, že mu z toho nemůže vzejít žádná hanba, bude-li mlčet, a že si tím získá jen pohanu, bude-li o tom mluvit. Pobouřen tedy více v mysli než ve tváři a ve slovech, odpověděl jí: „Paní, nezdá se vám, že jsem takovým mužem, který už tu mohl jednou být a pak se sem znovu vrátit?“ Paní mu odvětila: „Ale, ano, pane můj, nicméně vás prosím, abyste dbal o své zdraví.“ Tu pravil král: „Dobrá, budu se řídit vaší radou, odejdu tentokráte a už vás nebudu obtěžovat.“ A maje mysl naplněnou hněvem a zlobou skrze to, co se mu stalo a co právě shledal, vzal si opět plášť, vyšel z komnaty a pojal úmysl najít v tichosti toho, jenž to spáchal; soudil totiž, že to musí být někdo z domu, jenž z něho nemohl odejít, ať to byl už kdokoli.

Vzal tedy lucerničku s malinkým světýlkem a odebral se do veliké místnosti nad konírnami svého paláce, kde na různých ložích spalo skoro veškeré jeho služebnictvo; měl totiž za to, že se po přestálé námaze nemohl ještě uklidnit tep a bušení srdce tomu člověku, jenž spáchal čin, o němž právě slyšel od své paní - a jal se tiše od jednoho konce obcházet jednoho po druhém a všem sahat na hrud', aby zjistil, jak komu tluče srdce. Všichni tvrdě spali, jenom ten, jenž byl u královny, dosud neusnul, a když viděl, že přichází král, uhodl, co asi přišel hledat, a dostal takový strach, že bušení po přestálé námaze zesílilo strachem ještě víc, neboť podkoní byl přesvědčen, že ho král, všimne-li si toho, pošle bez okolků na smrt. Hlavou mu sice táhly všelijaké nápady, co by měl udělat, ale když viděl, že král nemá zbraň, rozhodl se posléze, že bude dělat, jak by spal, a že počká, až co král učiní. Král se tedy dotkl mnoha služebníků, ale nenašel ani jednoho, o němž by mohl usoudit, že je to ten pravý, a dospěl už i k tomuto podkonímu, jemuž srdce bušilo. I řekl si: „Tenhle to byl!“

Ale protože nechtěl, aby vešlo ve známost, co chce udělat, neudělal mu nic než to, že mu nůžkami, které si přinesl, ustříhl na jedné straně vlasy, které lidé v té době nosili velmi dlouhé, aby ho nazítrí podle toho znamení poznal. To učiniv, odešel a vrátil se do své komnaty.

Podkoní pozorující tohle všecko byl Istivý člověk a bylo mu tedy hned zřejmé, nač si ho král poznamenal; i vstal bez meškání, došel si pro nůžky, jichž bylo naštěstí ve stáji pro obsluhu koní několik, šel tiše od jednoho ke druhému, kteří spali v oné místnosti, a všem ustříhl vlasy stejným způsobem, jakým byly ustřiženy jemu. Když byl s tím hotov, šel si, aniž ho někdo zpozoroval, zase lehnout.

Král ráno vstal a přikázal, aby se všechna čeled', ještě než se otevřou brány paláce, shromáždila před ním. Tak se také stalo. A když všichni stáli před ním s nepokrytou hlavou, jal se pátrat po onom, jež předtím ostříhal; vida však, že týmž způsobem má ustřižené vlasy většina čeledi, podivil se tomu a řekl si sám pro sebe: „Ten, jež hledám, je sice nízkého původu, ale přesto je vidět, že je vysoce důvtipný.“ A když takto seznal, že nedopadne bez rámusu toho, jež hledal, a ježto se mu také nechtělo utržit si pro malou pomstu velkou hanbu, rozhodl se, že ho napomene pouhým slovem a že mu takto dá najevo, že o všem ví. I obrátil se tedy ke všem a řekl: „Ten, jenž to učinil, ať tak již nikdy nečiní - a jděte sbohem.“ Jiný by je byl dal napnout na provaz, mučit, trýznit a vyslýchat, při čemž by byl odhalil právě to, co se má každý snažit zakrýt. A kdyby ho byl odhalil, nebyl by svou hanbu nijak zmenšil, i kdyby se mu byl pořádně pomstil, ba naopak jeho hanba by byla bývala vyrostla a čest panina by byla pokažena. Ti, kdo slyšeli tato slova, velmi se podivili, co jimi chtěl král říci; nikdo jiný však nerozuměl, jenom ten, jehož se to týkalo. Jelikož to však byl chytrý muž, nikdy za života králova nedal najevo a nikdy už pak podobným kouskem nepokoušel Štěstěnu.

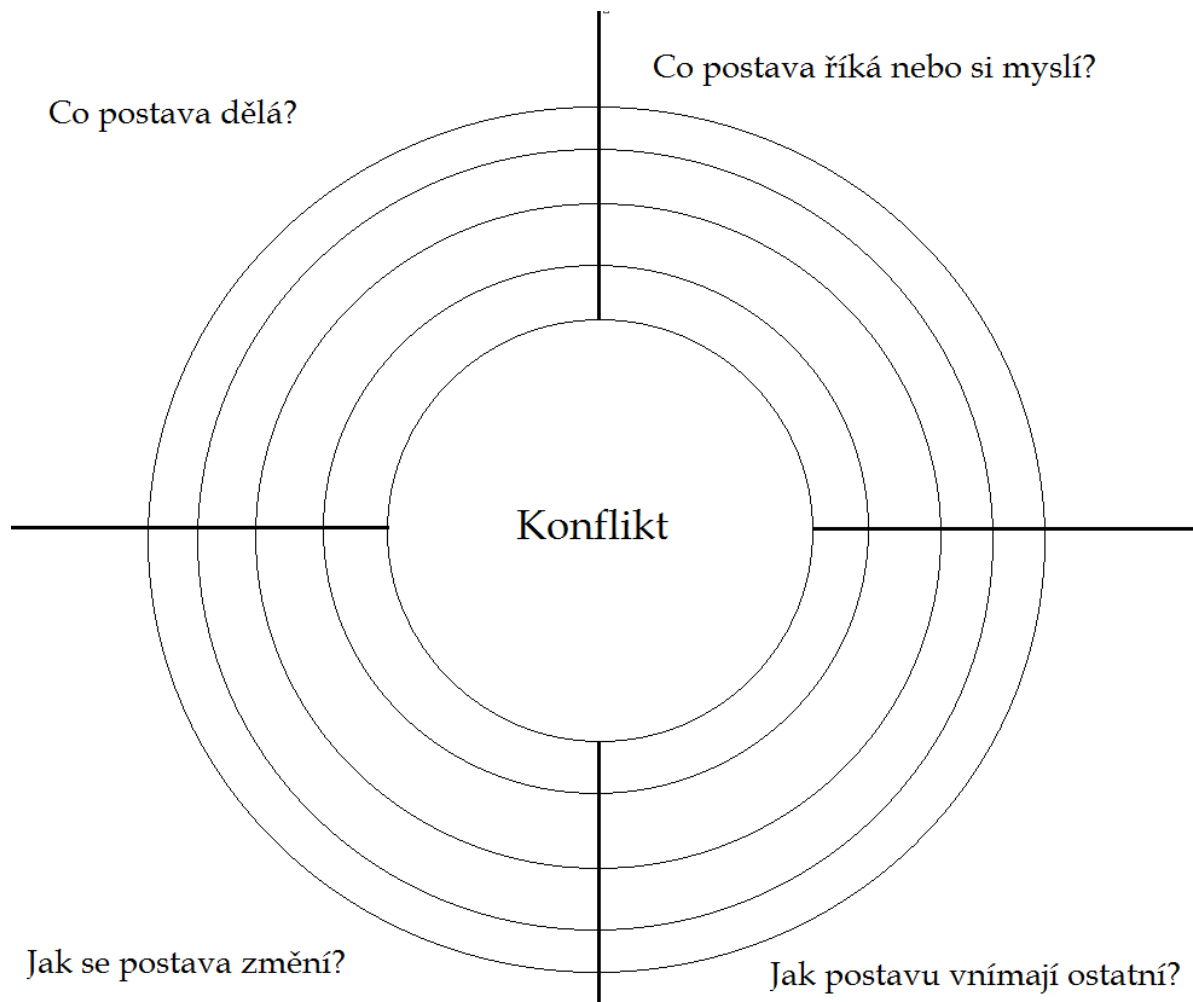
Pracovní list 2 – Úkoly k textu

1. Z nabídnutých klíčových slov odhadněte, o čem bude příběh, který budete číst, a запиšte.

moudrý král – paní – podkoní – nůžky

2. Po přečtení textu si vyberte libovolnou postavu z úvodního textu a vyplňte terč Analýza postavy.

Analýza postavy

3. Odpovězte alespoň na 2 z následujících otázek.

Jaké je téma (hl. myšlenka) novely?

Jaké motivy se v novele objevují?

Jaké typy postav v textu vystupují?

Do jaké společenské vrstvy je zařadíte?

4. V následujícím učebnicovém textu o renezanční literatuře barevně **vyznačte její charakteristické rysy** shodující se s informacemi, které jste získali četbou.

Renezanční literatura je chápána jako návrat k antice a jejím ideálům. Nejdůležitějším antickým znakem je důraz na člověka. Hlavními hrdiny nejsou dokonalí odvážní jedinci (rytíři či světci), ale obyčejní lidé z různých společenských vrstev, kteří mají nejen kladné, ale i záporné vlastnosti. V dílech se také objevují postavy z řecké či římské mytologie a historie či jiné odkazy na antiku, jako např. erotické motivy, společenská satira, teorie 3 jednot. V době renezance se oceňovala individualita a originalita. Hlavními tématy renezančních děl je láska jak vášnivá a smyslná, tak i duševní a každodenní/pozemský život.

Tabulka sebehodnocení

	Při řešení jsem ještě potřeboval/a pomoci. Při práci ve skupině zatím spoléhám více na ostatní.	Z větší části jsem to zvládl/a správně, při řešení jsem občas potřeboval/a pomoci. Do práce ve skupině jsem se snažil/a aktivně zapojit.	Zvládl/a jsem to bez výrazné chyby. Do práce ve skupině jsem se aktivně zapojil/a.
			
Předvídám z klíčových slov vývoj textu.			
Vytvořím analýzu postavy dle zadaných kritérií.			
Dokážu porovnat informace z beletrie s informacemi v odborném textu.			

Jak mě to bavilo?

